

אוצר הנפש

** *		
17:32	16:16	י-ם
17:35	16:36	ת"א
17:33	16:22	חיפה
17:36	16:38	ב"ש

עלון שבועי בענייני תורת הנפש ותיקון המדות משיעורי הרב יצחק גינזבורג שליט"א

אוצר הסיפור

כשכועסים – לא מחדשים

הבעל שם טוב, כידוע, היה נוסע ממקום למקום, ופעם אחת עבר בעיירה, והתולדות שימש שם כרב. הוא עצר בבוקר במרכז העיירה וכל יהודי שעבר שם עצר אותו וסיפר לו סיפורים. התולדות, שעבר מדרך אחרת, הגיע לבית הכנסת ומצא אותו ריק ממנין הקבועים בו. השמש, שכבר שמע על היהודי המספר

סיפורים, סיפר לו, וכשמע את זה כעס (היה כהן, וגם היה נוטה לכעס. יש איגרת מהבעל שם טוב אליו שאם כועס

הסיפור הזה גרם לבעל התולדות להתקרב לבעל שם טוב

שלא יחדש באותו יום, רק יחזור דברים ישנים) ושלה את השמש להודיע לכולם שאסור להתפלל לאחר זמן תפילה. התולדות יצא, התקרב ונמשך גם הוא, ונשאר להקשיב לסיפור.

אז שמע את הסיפור הבא:

פעם היה יהודי פשוט, שעבד קשה לפרנסתו, ובקושי רב מוצא זמן להתפלל שלש תפילות ביום בחטף ולהשתתף בשיעור עין יעקב. לאותו יהודי יש שכן, אברך תלמיד חכם, שנהג להתפלל במתינות וללמוד גמרא בעיון אחר התפילות וכו'. יום אחד חוזרים יחד אחר תפילת ערבית, והיהודי הפשוט נאנח על מצבו הרוחני תוך דברי הערצה לחבירו. האברך בליבו צוחק עליו, ששכנו אפילו לא מבין איזה ערך ויחס ביניהם. לאחר מאה ועשרים מגיעים שניהם לפני בית דין של מעלה, והאברך ממלא את כף המאזניים במצוות והזכויות ומכריע לטובה. פתאום בא המקטרג ומניח על הכף השניה את הצחוק שהוא ומכריע לרעה, ואילו אצל היהודי הפשוט אותה האנחה הכריעה את הכף לטובה. הסיפור הזה גרם לבעל התולדות להתקרב לבעל שם טוב.

(מתוך "סיפורי צדיקים")

אוצר הפרשה

טוב השנים הטובות

"וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עָשָׂר שָׁנָה וַיְהִי יָמָיו יַעֲקֹב שְׁנֵי חֲמִיּוֹ שְׁבַע שָׁנִים וְאַרְבָּעִים וּמָאתַיִם שָׁנָה."

ליעקב היו טוב שנים טובות מלידת יוסף עד מכירתו, ואז כב שנים ללא יוסף, ולבסוף טוב שנים טובות במצרים (כב = טובה. אם כן, יש טוב-טובה-טוב שנים). טוב טובה = טל, הוי' אחד). טוב השנים האחרונות מתקנות את טוב השנים הראשונות בהן היה גם.

טוב השנים הראשונות היו בחינת קטנות, הוי' במספר קטן, ויעקב העלה אותם לבחינת גדלות ב-טוב השנים האחרונות השייכות ל"טוב הגנוז", כרמז: ויחי = ב פעמים טוב, טוב השנים האחרונות המעלות את טוב השנים הראשונות. בקטנותו של יוסף הוא פגם ב"ויבא יוסף את דבתם רעה", ואת זה צריך לתקן. אמנם בגיל י"ג אומר האב על בנו "ברוך שפטרני מעונשו שלזה", אבל אחריות האב היא גם לתקן-להעלות את בחינת הקטנות היחסית הממשיכה עד גיל טוב (לפחות), היינו בגילאי 'הטפ-עשרה'...

הטוב של הקטנות היינו טוב שיש לעומתו-כנגדו רע, בסוד "עץ הדעת טוב ורע". ואילו הטוב של הגדלות, טוב הגנוז, הוא טוב מוחלט, שאין רע כנגדו, סוד החסדים המכוסים שמעל עץ הדעת טוב ורע. כיוצא בזה מבואר לעניין האחדות: יש אחד שיש לו שני, ויש "אחד ואין שני", אחדות מוחלטת. האחד הפשוט והטוב המוחלט היינו לפני הצמצום, ואילו לאחר הצמצום יש טוב שלעומתו רע ואחד שלעומתו ריבוי – זהו סוד הצמצום, ליצור את המציאות של "זה לעומת זה עשה האלהים [הצמצום שייך לשם אלהים המסתיר על שם הוי']".

עד שהגיע יעקב למצרים, קל שנותיו היו "מעט ורעים", סוד "ותחסרהו מעט מאלהים", מעט-קט צירופים, מתוך קב צירופי אלהים, שבהם יש אחיזה לרע, "ויאבק [=מעט] איש עמו" לתקן אות ברית קדש. ובכל זה עדיין לא נשלמו הביורורים, "לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רגז", "לא שלותי מלבן [במדת החסד] ולא שקטתי מעשו [במדת הדין]". אך כשהגיע יעקב למצרים ונפגש עם יוסף, טוב שנים, תיקן בשלמות את מדת היסוד.

(שבת ויגש תשפ"ד)

אוצר התבונה

תיקון הכעס

מפרשים המקובלים "אל תסתכל בקנקן" בקשר למדת הכעס שצריך להתרחק ממנה עד מאד. הכעס בא מהסתלקות אור החכמה, "כל הכועס חכמתו מסתלקת ממנו": בחכמה אין דינים כלל, רק הארת פנים ("חכמת אדם תאיר פניו"), ואילו מהבינה ללא הארת החכמה מתעוררים דינים, "מינה דינין מתעריין" (תחילה הקפדה שכלית ולבסוף כעס ממשי). השם הקדוש השייך לבינה הוא אהיה, ובמילוי **אלף הה יוד הה = קנא**. אך כשאדם כועס מסתלקת ה-א הראשונה הרומזת להארת החכמה ("אלפך חכמה") ונותר קן שעולה כעס. לכן "אל תסתכל בקנקן" – אל תסתכל בפני האדם הכועס, שאבד את הארת "צלם אלהים" שבו ונותר רק הגוף החיצוני המהוה קן לנשמה (**קנקן**) = ש, אות הבינה, ש"ן שורקת וכועסת, והיא יסוד האש בספר יצירה, היינו אש (הכעס).

והתיקון הוא "אלא במה שיש בו" – מה הוא הארת החכמה, על ידי מדת הבטול ("ונחנו מה") וה**הכנעה** (= **קן**), שאז האדם אינו כועס, ואז "**יש בו**" (**יש** = **קנקן**) ועוד י של החכמה. בשבת מאירה החכמה ועל כן ניתן וצריך להשמר בתכלית מכעס, "לא תבערו אש [הכעס]... ביום השבת".

ובמדרש נאמר "חטאו באף... ולקו באף... ומתנחמין באף, ואף גם זאת... לא מאסתים ולא געלתים" – היינו שהאף עצמו יתהפך לטוב, והוא מקור הנחמה והגאולה השלמה ככתוב "אודך הוי' כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני [כאשר האף-הכעס ישוב ויתהפך לעצם הטוב]".

תיקון האף הוא להפוך אותו לאף של קדושה, "ישוב אפך". כאשר הופכים את תיבת אף מתקבל **פא**, מילוי האות **פ"א**, וזהו "**אנכי** הוי' אלהיך המעלך מארץ מצרים הרחב פיך [בדברי תורה] ואמלאהו [ואז 'פתח פיך ויאירו דבריך']" – אמלא את פיך היינו מילוי האות **פא** שעולה **אנכי** הוי' אלהיך, "אנכי מי שאנכי" ("דלא אתרמיז בשום אות וקוץ", ולכן נאמר "המעלך", ולא המוציאך כמו בכל מקום, לשון עליה עד אין סוף ממש, **הרחב פיך ואמלאהו = אור אין סוף**).

(כסלו פ"ה)

אוצר הרמז

מי הרג את עשו?

בעצם יצחק היה צריך להרוג את עשו – לדון אותו למות – אבל הוא לא עשה זאת והדבר הצריך תיקון. איך עשו מת? חָשִׂים בן דן הרג אותו. הנין של יצחק הרג את דוד – עשו, התחלה של תיקון לכך שיצחק לא הרג אותו. **חָשִׂים**, אותיות **משיח**, הוא אחד שנוהג בספונטאניות, עשה מה ש'בא לו' שצריך לעשות אז, ובכך גם עשה קצת תיקון לעשו – שראשו התגלגל לחיקו של יצחק.

(כ"ב אב פ"ב)

אוצר קצו

אבן ישראל

בברכת יוסף נאמר "מִיַּדֵי אֲבִיר יַעֲקֹב מִשֵּׁם רָעָה אָבִן יִשְׂרָאֵל". מה פירוש הביטוי המיוחד "אבן ישראל"? לפי הפשט, הכוונה היא לכל בני ישראל, שיוסף היה 'רועה' ומפרנס אותם. כמה מפרשים מסבירים ש"אבן" פירושו עצם הדבר, כמו שכותב הרד"ק "לפי שהאבן עצם חזקה וגוף אחד בְּנֵה כל ישראל לאבן". פירוש אחר הוא שאבן הוא צורה מיוחדת של אב, "לשון אב ומשפחה" (רשב"ם). והנה רש"י מביא את אונקלוס שמתרגם "אבהן ובנין", ומפרש ש-**אבן** הוא צירוף המלים **אב-בן**. אפשר לחבר בין הפירושים ולומר שהנו"ן הסופית מציינת הקטנה, ולכן **אב-בן** הוא "**אב קטן**", דהיינו שהבן עצמו הוא אב קטן, וכך נעשית המשפחה – אב גדול מוליד אב קטן וביחד יש אבן. מה הקשר בין אבן ליחסי אב-בן? האבן היא כבדה (כמו בפסוק "כִּבְד אֶבְרָהִם") וזה מזכיר את המצוה "כבד את אביך ואת אמך". כלומר, מצות כבוד אב פירושה להתייחס אליו כמשהו כבד, בעל משקל, נוכח. הבן הוא שנותן לאב את הכובד בכך שהוא מכבד אותו (לא מתעלם ממנו, וודאי שלא מתבייש בו).

אבל ראינו שהאבן היא גם "עצם חזקה", משהו קשה וקשיח. הקושי הוא תכונה עצמית יותר של האבן מאשר הכובד (כובד הוא משהו יחסי). אם הבן נותן לאב את הכובד, על ידי הכבוד, הרי האב נותן לבן את הקושי. כלומר, התוקף העצמי של הבן, כמו שמתבטא למשל במסירות נפש, מגיע מהאב. האב הוא נקודת הקושי שבתוך הבן, והבן הוא הכובד של האב.

ומה עם האמא? הביטוי **אבן ישראל** עולה בגימטריא **בית יעקב**, כמו שנאמר לפני מתן תורה "כה תאמר לבית יעקב" – ופירשו חז"ל "אלו הנשים". גם בתוך הרכות האמהית החמימה יש הרבה מאד תוקף של אבן. (מתוך "דבר יום ביומו")

אוצר הפתגם

ודאי שהדברים הכי קיומיים הם דוקא דברים שהאדם לא יוכל להסביר מדוע הם כך.

(מתוך "נפלאות", מסות מסעי פ"ד)